

Klinikaváros — gyermekeknek

A „zöld Varsó” szép fekvésű keleti szélén, fenyőerdő közepén épül Lengyelország legnagyobb gyermekegészségügyi központja. A jelentős erőforrásokkal létrehozott intézmény él, cselekvő emlékműnek szánják: annak a kétmillió kétszáz ezer lengyel gyermeknek az emlékére, akiket a fasizta terror, a háború sebesített meg, éhezett és kínzott halálra. A fasort, amely a klinikaváros főbejáratához vezet, ezért nevezik a „Lengyel Gyermek Fasorának”. Ezért is áldozott sokat a társadalom minden rétege erre a nemes célra.

Az intézmény első részlegei már az idén fogadják a

kis pácienseket. Amikor a klinikaváros véglegesen elkészül, 1200—1400 ember dolgozik majd itt, köztük több mint 200 orvos. Evente hétézer beteg gyógyítására lesz alkalmas, az ambulanciákon pedig hatvanezer gyermeket látnak el.

A gyermek-klinikaváros felépítése 1978-ban ér véget és 1979 elején — abban az esztendőben, amelyet az ENSZ Kögyűlés a „Gyermekek Évének” nyilvánított — kezd meg teljes kapacitással a gyógyítást. (BUDA-PRESS—INTERPRESS)

Útépítő kombájnok

A szovjet szakemberek nagy gondot fordítanak az ország úthálózatának bővítésére és az utak felújítására. Ezt a munkát megkönnyítik az új DSZ—100-as típusú, nagy teljesítményű gépek, amelyekkel tartós és egyenletes felületű utak készíthetők. Az „útépítő kombájnok” sikeresen vizsgáztak a Moszkva—Volográd közötti útszakaszon, ahol kipróbálták őket: az autózstrádat rendkívül egyenletes felülettel készítették el. A most folyó tizedik ötéves tervben még tíz ilyen gépkomplexumot adnak át a gyorsforgalmi utak építőinek. (BUDAPRESS—APN)

Biotechnológia és ipari termelés

Borzasztóan könnyelmű az emberiség. Evente mintegy 100 milliárd tonna ércet, tüzelő-, építő- és más nyersanyagot vonunk ki a Föld mélyéből. S az anyagfelhasználást tekintve a világtermelés átlagos hatékonysága — csupán 5—10 százalék. A nyersanyag túlnyomó része a termelés különböző szakaszaiban hulladéka kerül.

Vajon hova vezet ez a pazarlás? A világ üzemel évente 32 milliárd köbméter szennyvizet, 70 millió tonna gázt, 230 millió tonna port „köpnek” ki a környezetbe. Az ipari és háztartási hulladék évente mintegy 3 milliárd tonnára tehető. Tökéletlen a technológiánk, s hanyagok is vagyunk: tömélentelen port és szennyvizet állítunk elő...

Hogyan történhet mindez?

Az ember a termeléshez nagy és szupernagy nyomásokat, óriási hőmérsékletet, bonyolult berendezéseket és készülékeket használ. Miközben az élő természet ugyanazt a célt normális hőmérsékleten, normális „nyomás” közepette éri el. Méghozzá sokkal jobb eredménnyel.

Vajon az emberiség arra van-e kárhoztatva, hogy a modern termelésnek ezt a terhét tovább hordozza? Egyáltalán nem! — válaszolják a szovjet tudósok, akik a termelés tökéletesítésével foglalkoznak. Új technológiák kidolgozásával ugyanis lehetséges az ipari termelés hatékonyságának jelentős növekedése, és ugyanakkor a természeti környezet megóvása. De csakis a „hulladékmentes” technológiák kidolgozása az olyan komplex üzemek kiépítése alkalmas erre, amelyekben az ásványi nyersanyagot teljes egészében feldolgozzák. E grandiózus feladat megoldása nincs közel — de nem lehetetlen.

A Szovjetunió népgazdaságának fejlesztési irányai — amelyek az SZKP XXV. kongresszusán fogadtak el — feladatul tűzték ki az ásványi anyagok művelését, olyan progresszív technológiai eljárások kidolgozását, melyek a kitermelés és feldolgozás során a hasznos ásványok arányát növelik — a hulladékok arányát, káros környezeti hatását pedig csökkentik.

S vannak a megoldásnak konkrét példái is. A Novolipecki Kohóművekben az olvasztás során visszamaradt kokszt és nitrogént nyersanyagként használják fel a műtrágyagyártásban. Az Oszkói Villamoskohászati Kombinátnál új eljárással vonják ki a fémeket az ércből. A termelési láncból kiiktatják a nagyolvasztó-eljárást, a levegő szennyezésének e fő forrását. A Barnaui Vegyszál-Kombinát viszkóüzemében 16 automatikusan vezérelt berendezést szereltek fel, hogy a hulladékból naponta 15 tonna értékes alapanyagot, szén-diszulfidot állítsanak elő.

A szovjet vegyiparban a vízszükséglet 80 százalékát zárt, körforgásos rendszerben használják fel, s ezekben nincs szennyvíz kiömlés. A

kőolajiparban a víz csaknem 90 százalékát zárt ciklusban használják. S míg korábban egy tonna kőolaj feldolgozásához 10—15 köbméter vizre volt szükség, az acsinszki üzemben ez 0,12 köbméterre csökkent. Az új kőolaj feldolgozó vállalatok műszaki tervei a szennyvízkiömlés teljes megszüntetését irányozták elő.

A biotechnológia — bár széles körű alkalmazására hamarosan még nem kerül sor — csábító távlatokat nyit meg a termelés előtt. A természet ugyanis nemcsak az ásványkincseket kínálja, de ártalmatlanná teheti az ipari termelés hulladékait is anélkül, hogy ezzel ártana saját ökológiai rendszereinek. (BUDAPRESS—APN)

Ljudmila Makszimova

A tudomány és az ember

Habent sua fata libelli. (Terentius mondja: A könyveknek megvan a maguk sorsa.) — I. T. Frolov: A tudomány haladása és az ember jövője című, a Kossuth Könyvkiadónál nemrégiben megjelent nagyjelentőségű műnek az kell, hogy legyen a sorsa korunkban, a műszaki-tudományos forradalom korában, hogy generációink mind többet forgassák, felfedezve benne mindazokat az új utakat, amelyek segítenek eligazodni ebben a roppant bonyolult és szerteágazó kérdészónában.

Ennek a könyvnek magyar nyelvű megjelenése nagyon is aktuális viszonyaink között, hiszen a műszaki-tudományos forradalomban mi is benne élünk, eredményeinek a mindennapok gyakorlatában hasznélvezői vagyunk.

A tudományos megismerés mérhetetlenül dinamikus fejlődése, amelyre a legutóbbi évtizedekben sor került — csakúgy, mint az emberi élet anyagi alapjainak gyors fejlődése —, minőségi, forradalmi változást jelent, távlatilag is megváltoztatja a civilizáció jellegét, hatalmas lehetőségeket nyit a szocializmus és a kommunizmus előtt. Ezért nézünk szembe azzal a sürgető szükségességgel, hogy komplex tudományos módon behatóan korunk műszaki-tudományos forradalmának lényegébe, ennek társadalmi és emberi előfeltételeibe, következményeibe.

A technika és a természet-tudományok történetében nagyon sokszor a természettudományok lendületes fejlődése ad új gondolatokat a műszaki megoldásokra, de az is igaz, hogy a technika előrehaladása segíti a természet-tudományos megismerést. Ezzel a szoros tudománykomplexummal pedig hatást tudunk gyakorolni a társadalomtudományokra, a társadalomra és végsősoron az emberre. Ehhez viszont a műszaki haladás eredményeinek ismertetésére, azok társadalmi hatására mind hangsúlyosabban helyet kell adnunk műveltségünk pallérozásában, mert a tudomány és a technika soha nem látott rohamléptekkel halad előre, s mellette nem maradhat le a társadalom, de egyetlen ember sem. Közmuvelődésünkben is ott a helye a tudománynak és a technikának, egyre többet kell foglalkoznunk a műszaki-tudományos forradalom eseményeinek és eredményeinek terjesztésével, mert minden emberben ki kell alakulnia annak a tudományos világképnek, amely a technikából és a természettudományokból táplálkozik, hiszen a szocializmusnak ez az egyik alappillére.

Frolov könyvéből igen alapos és jól felépített képet kapunk a műszaki-tudományos forradalom jellegéről, az emberi élet termelőerőinek strukturális változásairól, átalakulásairól. Külön kiemelt érdemmel a művek az a fejezete, amely a műszaki-tudományos haladás és az em-

beri fejlődés marxista—leninista elméletét tárgyalja. De az ember fejlődésének szociális és biológiai tényezőinek taglalása legalább ilyen figyelmet érdemel. A most ismert munkából nem maradt ki az ember és a természet harmonikus együttműködése jövő feltételeinek vizsgálata sem, és kiderül, hogy az emberiség dilemmája nem jelenthet ökológiai katasztrófát. Foglalkozik továbbá a szerző a biológia korával, továbbá az ember, a tudomány és az etika kapcsolatával.

A könyv módszerében is újszerű, az egyes fejezeteket kérdésfeltevéssel vezeti be, majd megadja a vitákat, és végül konklúziót von le, miközben sok bonyolult és nehéz probléma tárul fel előttünk, amikor a szerzővel együtt kísérletet teszünk arra, hogy megismerjük az ember perspektívát, jövőjét a tudomány fejlődésével összefüggésben. Befejező mondataiban is summáz a szerző: „Csodálatos és végtelen jövő vár az emberre és az emberiségre, ha az értelem és a humanitás — legsajátabb sajátjai — győzedelmeskednek, és mindenkor ezek vezetnek előre. Az ember a természet teremtményéből a természet kutatójává, egyre okosabb és mesteribb irányítójává vált, aki felismeri a maga kozmikus jelentőségét és felelősségét. Az ember jövője: lényegi erőinek legteljesebb megvalósulása: a homo sapiens et

humanus” (a bölcs és emberi ember).

A könyv olvasásakor szövdhetnek olyan gondolataink, hogy túl előre szóló tanulmányt tartunk kezünkben, hiszen a mi gazdaságunkban sok helyütt még csak most fejeztük be az ipari forradalmat. Erezheti azt is az olvasó, hogy a szerző gondolataival túlságosan előrevágtatott, de azt is megismerhetjük a lapok sorából, hogy a társadalmi haladásért íródott e mű. Valahogy így lehetne Frolov könyvének megismerésekor az emberben keletkező gondolatokat kifejezni: „Ha az ember teljesen képtelen volna ily módon álmodni, ha nem tudna néha-nehá előrevágtatni, és képzetében nem tudná előrelátni azoknak az alkotásoknak teljes és befejezett képét, amely éppen csak kezd kialakulni kezei között, akkor igazán nem tudom elképzelni milyen indítók tudná arra készíteni, hogy nagyszabású és fárasztó munkába kezdjen a művészet, a tudomány és a gyakorlat terén, és azokat be is fejezze.” (Lenin)

Mind ama írásoknak, amelyek a legfinomabb társadalmi szeizmográf igényét is kielégítik, amelyek élet-rezgéshullámait mindig időben regisztrálják, egyre nagyobb szerep jut a társadalom előrehaladásában, de végsősoron az ember fejlődésében.

Bátyai Jenő

A távollevő dolgozók béremeléséről

G. F.-né szegedi olvasónk jelenleg gyermekgondozási szabadságon van, férje pedig sorkatonai szolgálatot teljesít. Olvasónk a gyermekgondozási szabadság letelte után munkahelyén szeretne továbbra is dolgozni. Férje toszelését a közeli hónapokban várja. Arra kíváncsi, hogy a munkahelyéről tartósan távollevő dolgozókat (mint például a gyermekgondozás céljából fizetés nélküli szabadság megszűnése, leszerelő katonák stb.) visszatértük után a bérezés szempontjából milyen jogok illetik meg, illetve mit mond ezzel kapcsolatban a rendelkezés?

A gyermekgondozási szabadságon levő és segélyben részesülő anyák fokozott megsegítésére a Munkaügyi Közlöny 1976. évi január 31-i számában részletes iránymutatás jelent meg. Célja az, hogy a gyermekgondozási segély fennállása óta a vállalati és társadalmi szervek részéről általában alkalmazott és alkalmazható támogatási módszerek összefoglalja és ismertté tegye. Az iránymutatás — többek között — a

béremelést illetően feladat-ként jelöli meg a vállalatok részére, hogy a kisgyermeküket otthon gondozó anyák bérezés tekintetében a távollétük ideje alatt ugyanolyan elbírálásban kell részesíteni, mint a termelő-munkában részt vevő dolgozó társait. Ennek megfelelően a távollétük ideje alatt a többi dolgozónak adott béremelést a gyermekgondozási szabadságon levőknek is meg kell kapniuk. (A vállalatok legtöbb része ezt már a kollektív szerződésben is szabályozta.) Az így megadott béremelés csak eszmei, mivel az csak a dolgozó munkába lépésével terheli a vállalat bérkeretét. Tehát a gyermekgondozási szabadságról visszatért anyák esetében legtöbb vállalat megvizsgálja, hogy bérezésük — képességeik és teljesítményük alapján — megfelel-e az ugyanilyen munkakörben vagy ugyanilyen teljesítmény mellett dolgozók keresetén. Abban az esetben, ha a gyermekgondozási segély alatti béremelést is figyelembe véve a tartósabb távollévó dolgozó bérénel elmaradás van, akkor azt a vállalat

lat a fenti iránymutatás vagy a kollektív szerződésben foglaltak alapján rendezi.

A sorkatonai szolgálat teljesítése után a bevonulás előtti munkahelyre visszatérő dolgozó bérét a vele azonos, vagy hasonló munkakörben bekövetkezett béremelések (bérfejlesztések) figyelembevételével kell megállapítani. Erről részletes intézkedést a 9/1973. (VIII. 23.) MűM számú rendelet tartalmazza. E rendelet még azt is meghatározza, hogy ha a dolgozó sorkatonai szolgálat alatt munkakörével összefüggő magasabb szakképzettséget, szakmai gyakorlatot szerzett, a bér megállapításánál ezeket is figyelembe kell venni.

A további szolgálat letelte után újból munkába lépő dolgozók munkabérére vonatkozóan a 3/1975. (II. 21.) MűM számú rendelet 1. paragrafusa intézkedik. E szerint az ilyen dolgozó bérét a vele azonos vagy hasonló munkakörben dolgozóknál bekövetkezett bérrendezésre, bérfejlesztésre figyelemmel kell megállapítani.

Dr. V. M.

A testvérváros hírei

Az Odesszai terület mezőgazdaságának dolgozói jó termést takarítottak be, teljesítették vállalásaikat: az ország gabonatarlóiba egymillió 383 ezer tonna gabonát szállítottak. A gabonatermelőket szívélyesen köszöntötte Brezsnyev elvtárs, a címére és a párt Központi Bizottságának küldött válaszukban Odessza vidékének dolgozói ígéretet tettek, hogy az öt éves terv harmadik évében tovább növelik a gabonatermelést és -betakarítást mutatóit, megbízható alapokat teremtve a következő évek mezőgazdasági, ezen belül az állattenyésztés fejlődésének.

Az Ukrán SZSZK Tudományos Akadémiájának határozata értelmében Odesszában fizikokémiai intézetet létesítettek, melynek igazgatója A. V. Bogatszkij, az Ukrán SZSZK Tudományos Akadémiájának tagja, a déli tudományos központ elnöke. Az új intézet profilja a fizikai kémia. A kutatások fő iránya: molekulastruktúrák tanulmányozása, összefüggések a struktúrák, a reakciók mechanizmusa és az anyagok tulajdonságai között és ezen az alapon a kismennyiségben felhasználható vegyi termékek előállításának módszereinek kidolgozása, pl. gyógyszeres, a mesterséges ételeknek természetes ízt és illatot adó anyagok, katalizátorok, kémiai reagensek, magas tisztaságú anyagok nyeresé stb. Az intézetnek hétszázalékos több munkatársa van, köztük tíz nyolc a tudományok doktora, 52 kandidátus. Csupán az 1976-os évben az intézet tudományos munkájának gazdasági eredményessége 1,5 millió rubelt tett ki.

A Lenin nevét viselő odesszai rádiófürgő-gyár új gyémántfürgőgépet három francia cég, a Renault, a Forestier és a Francia Gépipari Vállalat megrendelésére szállítja Franciaországba. A Renault szakemberei egyszerű minősítést adtak a szovjet gépeknek, melyek a motorok hengerfalai megmunkálásának bonyolult műveleteit végzik. A Francia Gépipari Vállalat már több mint húsz éve nagy megrendelője az odesszai gyárnak.

Hatvanéves az odesszai területi lap, a „Csernomorszka Komuna”. Eredményes és dicsőséges utat tett meg az invarizálás és kollektivizálás lenini eszméinek megvalósításáért folytatott harcban, aktív küzdelmet folytatott a szovjet hatalom létrehozásáért és megszilárdításáért.

Ukrainán déli részén, kíméletlen ellenségnek bizonyult a polgárháborúban és a Nagy Honvédő Háborúban a megszállók elleni harcban, hatalmas munkát végzett és végezt a dolgozók kommunista szellemű nevelése érdekében. A lapot a „Tisztelet Jele”, érdemrenddel és az „Odessza védelméért” érdeméremmel tüntették ki.

Az odesszai Nyugat-európai és Keleti művészetek múzeumának termeiben Félix Edmundovics Dzerzsinszkij születése 100. évfordulójának szentelt képművészet kiállítását nyitott. 140 képet, grafikát és szobrot mutat be 110 odesszai és Odessza környéki művész. A kiállítás jelmondata: „Mindig éberem”. A kiállított művek központi témáját Dzerzsinszkij, a forradalom „lovagja” képezi. Számos művet szenteltek az ellenforradalommal és a társadalom-ellenes elemekkel küzdő szovjet rendőrség munkatársainak. A kiállítás bemutat néhány, főként az odesszai táj motívumait ábrázoló képet is.

„Internacionalisták vagyunk” rovatában a „Znamja Kommunizma” cikkeket közzét a testvéri szocialista országokban élő barátok tollából, köztük a „METRI-POND” mérleggyár kereskedelmi igazgatójának, Dell Pálnak és a Vasútigazgatóság Pályafenntartási Főnökség egyik brigádfőnökének, Polgár Sándornak írását. A cikkeket írta Odessza, Hódmezővásárhely és Makó termelési közösségeinek barátságáról, alkotó együttműködéséről, az odesszaiak vendégszeretéről írnak.

A Fekete-tenger környékén végzett expedíciók útján az Ukrán SZSZK Tudományos Akadémiája archeológiai intézetének expedíciója tervszerű ásatásokba kezdett a Belgorod—Dnyesztróvszk közeleki erőd területén. Már föltárták a kerámia képművekkel ellátott alagszerű helyiségek maradványait, számos kopja- és nyílhegyet találtak, melyek vasból készültek és a XI—XII. század orosz fegyverzetére voltak jellemzőek. A föltárt freskórészletek a régi orosz templomok festményeivel rokon jellegűek. A szlávokra jellemző temetkezési leletek és a fenti, valamint a később föltárandó területek minden bizonyítékot értékes adatokkal egészítik ki a Dnyeszter-melléki szláv népeinek történetét.

Az odesszai sajtóból összeállította: Mihail ILJAS